

مرکز تحقیقات پزشکی قانونی
Legal Medicine Research Center

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اصول اخذ رضایت آگاهانه

دکتر کامران سلطانی

متخصص پزشکی قانونی

معاون آموزشی مرکز تحقیقات پزشکی قانونی

منشور حقوق بیمار

مرکز تحقیقات پزشکی قانونی
Legal Medicine Research Center

محور دوم :

اطلاعات باید به نحو مطلوب و به
میزان کافی در اختیار بیمار قرار
گیرد.

کلیات محور دوم

محتوی اطلاعات باید شامل موارد زیر باشد:

- ۱ - مفاد منشور حقوق بیمار
- ۲ - ضوابط و هزینه‌های قابل پیش‌بینی و ضوابط بیمه
- ۳ - نام و مسئولیت و رتبه حرفه‌ای کادر درمان
- ۴ - روش‌های تشخیصی و درمانی و نقاط ضعف و قوت آنها و عوارض احتمالی
- ۵ - نحوه دسترسی به پزشک معالج
- ۶ - اطلاعات در مورد امور پژوهشی
- ۷ - ارائه آموزش‌های ضروری برای استمرار درمان

محور سوم

مرکز تحقیقات پزشکی قانونی
Legal Medicine Research Center

۵

**حق انتخاب و تصمیم‌گیری آزادانه
بیمار در دریافت خدمات سلامت
باید محترم شمرده شود.**

کلیات محور سوم

محتوی اطلاعات باید شامل موارد زیر باشد:

۱ - انتخاب پزشک معالج و مرکز ارائه خدمات سلامت در چارچوب ضوابط

۲ - انتخاب و نظر خواهی از پزشک دوم با عنوان مشاور

۳ - شرکت یا عدم شرکت در پژوهش زیستی

۴ - قبول یا رد درمان‌های پیشنهادی پس از آگاهی از عوارض احتمالی ناشی از پذیرش یا رد مگر در موارد خودکشی

۵ - اعلام نظر قبلی در مورد اقدامات درمانی آتی در زمانی که بیمار واجد ظرفیت تصمیم‌گیری است به عنوان راهنمای اقدامات در هنگام فقدان ظرفیت تصمیم‌گیری

مواد قانونی

ماده ۴۹۵ قانون مجازات اسلامی

هر گاه پزشک در معالجاتی که انجام می دهد موجب تلف یا صدمه بدنی گردد، ضامن دیه است مگر آن که عمل او مطابق مقررات پزشکی و موازین فنی باشد یا اینکه قبل از معالجه برائت گرفته باشد و مرتکب تقصیری هم نشود و چنانچه اخذ برائت از مریض به دلیل نابالغ یا مجنون بودن او معتبر نباشد و یا تحمیل برائت از او به دلیل بیهوشی و مانند آن ممکن نگردد برائت از ولی مریض تحصیل می شود.

تبصره ۱ - در صورت عدم قصور یا تقصیر پزشک در علم و عمل برای وی ضمان وجود ندارد هر چند برائت اخذ نکرده باشد.

مواد قانونی

ماده ۱۵۸ قانون مجازات اسلامی (بند ج)

هر نوع عمل جراحی یا طبی مشروع که با رضایت شخص یا اولیاء یا سرپرستان یا نمایندگان قانونی وی و رعایت موازین فنی و علمی و نظامات دولتی انجام می‌شود. در موارد فوری اخذ رضایت ضروری نیست.

مواد قانونی

ماده ۴۹۷ قانون مجازات اسلامی

در موارد ضروری که تحمیل براءت ممکن نباشد و پزشک برای نجات مریض، طبق مقررات اقدام به معالجه نماید، کسی ضامن تلف یا صدمات وارده نیست.

اصول و مسائل کلی

۱ - احترام به اتونومی بیمار

۲ - اجزاء تشکیل دهنده رضایت آگاهانه

۳ - انواع رضایت

۴ - رضایت دهنده و رضایت گیرنده

اتونومی یا خود مختاری از حقوق اساسی
بیماران است و رضایت درباره اقدامات
تشخیصی و درمانی از بارزترین تجلی ابعاد
اتونومی در یک فرد است.

ابعاد اتونومی

۱ - بیمار باید از بیماری خود آگاهی داشته باشد.

۲ - آنچه درباره بیماری مطرح می شود را به خوبی درک کند.

۳ - آزادانه تصمیم گیری کند.

۴ - تصمیم را آزادانه اجرا کند.

بیمار باید

- ۱ - نسبت به تشخیص بالینی خود مطلع شود.
- ۲ - درباره اقدامات لازم برای تشخیص بیماری به اندازه کافی اطلاع یابد.
- ۳ - در خصوص شیوه‌های درمانی آگاه شود.
- ۴ - مزایا و معایب هر کدام از شیوه‌های درمانی را بداند.
- ۵ - در خصوص پیش آگهی بیماری به دنبال درمان مطلع شود.
- ۶ - بتواند درباره درمان و پیگیری درمانی به خوبی تصمیم گیری کند.

اجزای تشکیل دهنده رضایت آگاهانه

الف - اطلاعات کافی

ب - ظرفیت لازم برای آگاهی و دادن رضایت

اطلاعات در مورد بیماری

۱ - تشخیص‌های افتراقی مطرح

۲ - شیوه‌های تشخیصی و چگونگی رسیدن به تشخیص

۳ - روش‌های درمانی لازم

۴ - مزایای روش‌های درمانی

۵ - عوارض بیماری

۶ - عوارض و خطرات درمانی مطرح

۷ - پیش‌آگهی بیماری و نقش بیمار جهت پیگیری

ظرفیت لازم بیمار

۱- بیمار ظرفیت لازم برای درک اطلاعاتی که به او داده می شود را داشته باشد.

۲- بتواند آزادانه و داوطلبانه تصمیم گیری کند.

ظرفیت لازم بیمار

۱ - بلوغ

۲ - عقل

۳ - توانایی تصمیم گیری

۴ - توجه به این نکته که اطلاعات با توجه به

سطح درک و فهم و دانش و مسائل فرهنگی

باید ارائه شوند.

انواع رضایت

مرکز تحقیقات پزشکی قانونی
Legal Medicine Research Center

۱۸

۱ - تلویحی (ضمنی)

۲ - بیانی (صریح) : شفاهی یا کتبی

رضایت تلویحی (ضمنی)

مرکز تحقیقات پزشکی قانونی
Legal Medicine Research Center

۱۹

در اکثر مراجعات سرپایی جهت
تشخیص و درمان رضایت این گونه
است

رضایت شفاهی

۲۰

۱- توضیح کلامی در خصوص

اقدامات مورد نظر

۲- حضور شخص ثالث

رضایت کتبی

مرکز تحقیقات پزشکی قانونی
Legal Medicine Research Center

۲۱

کلیه موارد پر خطر

کلیه موارد عارضه دار

کلیه موارد بستری

رضایت دهنده

مرکز تحقیقات پزشکی قانونی
Legal Medicine Research Center

۱- بیمار

۲- ولی بیمار

۳- سرپرست بیمار

۴- نماینده قانونی بیمار

رضایت گیرنده

مرکز تحقیقات پزشکی قانونی
Legal Medicine Research Center

۲۳

پزشک و کادر پزشکی مربوطه

جهت مستندسازی مطلوب رضایت
آگاهانه از فرم‌های مربوطه استفاده
شده و ضمیمه پرونده می‌گردد.

انواع فرم‌ها

مرکز تحقیقات پزشکی قانونی
Legal Medicine Research Center

۲۵

۱ - فرم‌های یکسان

۲ - فرم‌های متناسب با شرایط

۱ - حضور شاهد و امضاء او

۲ - رضایت همسر

۳ - رضایت در موارد فوری

۴ - رضایت در افراد و موقعیت‌های خاص

• رضایت همسر

- در مواردی که اقداما درمانی بر روی حقوق ناشی از ازدواج تاثیر می‌گذارد اخذ رضایت همسر بیمار نیز الزامی است و شامل موارد زیر است:

- سقط جنین
- هیستریکتومی
- عقیم‌سازی
- تغییر جنسیت

• رضایت در کودکان و افراد صغیر

- به جز در موارد اورژانسی رضایت والدین یا قیم کودک الزامی است. در صورت امتناع والدین و اهمیت درمان، در قلمرو قانون حمایت از کودکان می توان از مراجع قانونی کسب اجازه نمود.
- در صورت جذایی پدر و مادر فردی که مسئولیت نگهداری کودک را بر عهده دارد مهم است ولی معمولاً با هر دو صحبت خواهد شد.

- رضایت در بیماران مسن
- در بیمارانی که به دلیل کهولت سن قادر به تصمیم گیری نمی باشند پس از تایید این امر توسط مقامات قضائی و درخواست قیومیت، رضایت از قیم بیمار اخذ خواهد شد. در این موارد نیز در حالات اورژانس اخذ رضایت الزامی نیست.

• رضایت در بیماران روانی

- در بیماران با عقب ماندگی ذهنی شدید اخذ رضایت از ولی یا قیم وی الزامی است در بیمارانی که اجباراً بستری می‌شوند و رضایت به درمان‌های دارویی یا الکتروشوک نمی‌دهند اقدام به درمان بعد از کسب نظر متخصص بلامانع است. در موارد اورژانس اخذ رضایت الزامی نیست.